

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/194/2006

SAMOPOCZUCIE POLAKÓW W LATACH 1988–2006

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, GRUDZIEŃ 2006

PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
28 września 2006 roku

- ◆ Mijający rok przyniósł dalszą poprawę samopoczucia Polaków. Obecnie jest ono najlepsze w całym analizowanym okresie, obejmującym lata 1988–2006. W stosunku do przełomowego roku 1989:
 - umocniły się pozytywne emocje – znacznie wzrosły odsetki badanych często odczuwających zadowolenie z tego, że coś im się w życiu udało (z 29% do 49%), pewność, że wszystko układa się dobrze (z 28% do 48%) oraz dumę z własnych osiągnięć (z 24% do 40%);
 - osłabły uczucia negatywne – zmalały odsetki osób często doświadczających zdenerwowania i rozdrażnienia (z 70% do 45%), zniechęcenia, znużenia (z 59% do 35%), wściekłości (z 41% do 23%) oraz stanów depresyjnych (z 36% do 23%);
 - prawie nie zmieniły się odsetki ankietowanych wielokrotnie doznających uczucia bezradności (34% wobec 29%) oraz mających poczucie, że jako obywatele są lekceważeni przez władzę (30% wobec 28%).

- ◆ Obraz nastrojów panujących w środowisku społecznym badanych jest obecnie najlepszy od 1999 roku, ale nadal gorszy niż był w roku 1989. Ankietowani zauważają w swoim otoczeniu przede wszystkim lęk, obawę przed przyszłością, niepewność jutra (36%, o 5 punktów mniej niż rok temu) oraz, znacznie rzadziej, ogólne niezadowolenie, brak wiary w jakąkolwiek poprawę (17%), a także apatię, rezygnację, pogodzenie z losem (15%, o 3 punkty więcej niż przed rokiem). Co czwarty badany dostrzega odprężenie i zadowolenie, którym towarzyszy przede wszystkim poczucie, że jest trochę lepiej (19%), oraz – znacznie rzadziej – wiara w lepsze jutro (6%).

Z badań przeprowadzonych w latach 1988–2006 wynika, że przemianom w Polsce towarzyszy stopniowa poprawa samopoczucia rodaków. Pozytywne zmiany zachodzą także w postrzeganiu przez Polaków nastrojów swojego środowiska społecznego. Grudniowy sondaż¹ miał na celu sprawdzenie, czy odnotowane tendencje utrzymały się również w mijającym roku.

SAMOPCZUCIE POLAKÓW

Samopoczucie Polaków odtwarzamy na podstawie odpowiedzi respondentów na dziewięć pytań dotyczących częstości doświadczania w mijającym roku różnych pozytywnych i negatywnych stanów emocjonalnych.

Tabela 1

Jak często w ciągu mijającego roku doznawał(a) Pan(i) następujących uczuć:	Bardzo często	Często	Rzadko	Prawie wcale, wcale
	w procentach			
- był(a) Pan(i) zadowolony(a), bo coś się udało, powiodło się w życiu	4	45	45	6
- poczuł(a) Pan(i) pewność, że wszystko układa się dobrze	5	43	44	8
- był(a) Pan(i) zdenerwowany(a), rozdrażniony(a)	7	38	46	9
- był(a) Pan(i) dumny(a) ze swoich osiągnięć	5	35	48	12
- czuł(a) się Pan(i) zniechęcony(a), znużony(a)	5	30	49	16
- czuł(a) się Pan(i) bezradny(a)	6	23	43	27
- czuł(a) się Pan(i) jako obywatel(ka) wyraźnie lekceważony(a) przez władzę	7	21	37	35
- czuł(a) się Pan(i) nieszczęśliwy(a), był(a) Pan(i) w depresji	4	19	44	33
- ogarniała Pana(ią) wściekłość, miał(a) Pan(i) ochotę wszystko rozwalić	4	19	40	37

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (199) zrealizowano w dniach 1–4 grudnia 2006 roku na liczącej 1015 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Zestawienie deklaracji z lat 1988–2006 ukazuje systematyczną poprawę samopoczucia Polaków. Za szczególnie korzystny pod tym względem należy uznać mijający rok, po raz pierwszy bowiem samopoczucie rodaków wyraźnie wyznaczane jest przez emocje pozytywne (dotychczas ankietowani najczęściej ujawniali zdenerwowanie i rozdrażnienie). W tym roku co drugi badany (49%) doświadczał satysfakcji z tego, iż powiodło mu się w życiu. Niemal tyle samo (48%) wielokrotnie odczuwało pewność, że wszystko układa się dobrze, a dwie piąte ankietowanych (40%) często przeżywało dumę ze swoich osiągnięć.

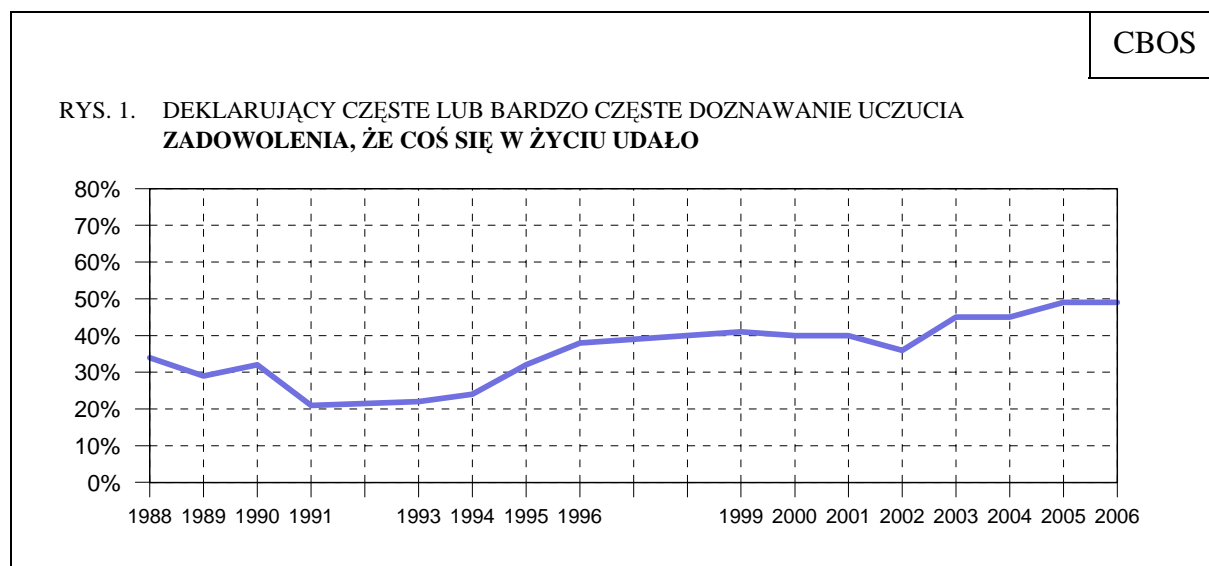
W mijającym roku nie brakowało jednak również emocji negatywnych. Według deklaracji, zdenerwowanie i rozdrażnienie było udziałem ponad dwóch piątych respondentów (45%). Ponad jedna trzecia (35%) często odczuwała zniechęcenie, znużenie. Więcej niż co czwarty ankietowany (29%) wiele razy doznawał uczucia bezradności, a niemal taka sama liczebnie grupa (28%) wielokrotnie miała poczucie lekceważenia przez władzę. Prawie jedna czwarta respondentów (23%) ujawnia ponadto częste przeżywanie stanów depresyjnych i tyle samo (23%) przyznaje się do wielokrotnie odczuwanej wściekłości.

Tabela 2

Jak często w ciągu minionego roku doznawał(a) Pan(i) następujących uczuć:	Zsumowane odpowiedzi „bardzo często” i „często” w latach															
	‘88	‘89	‘90	‘91	‘93	‘94	‘95	‘96	‘99	‘00	‘01	‘02	‘03	‘04	‘05	‘06
	w procentach															
- zadowolenia, że coś się w życiu udało	34	29	32	21	22	24	32	38	41	40	40	36	45	45	49	49
- pewności, że wszystko układa się dobrze	37	28	29	15	20	22	30	36	37	36	33	34	40	40	43	48
- zdenerwowanie, rozdrażnienie	72	70	67	69	64	64	59	56	55	55	56	54	56	52	49	45
- dumy z własnych osiągnięć	28	24	31	45	32	32	25	28	34	33	33	32	36	39	38	40
- zniechęcenia, znużenia	55	59	52	62	49	49	43	41	37	38	36	39	38	36	36	35
- bezradności	31	34	26	34	39	39	30	29	33	32	33	36	36	31	32	29
- poczucia lekceważenia przez władzę	32	30	28	39	26	29	-	18	32	35	33	26	43	32	32	28
- depresji, bycia nieszczęśliwym	34	36	31	45	32	32	27	28	23	23	26	24	25	22	24	23
- wściekłości	-	41	33	40	32	36	28	27	31	27	27	26	29	25	23	23

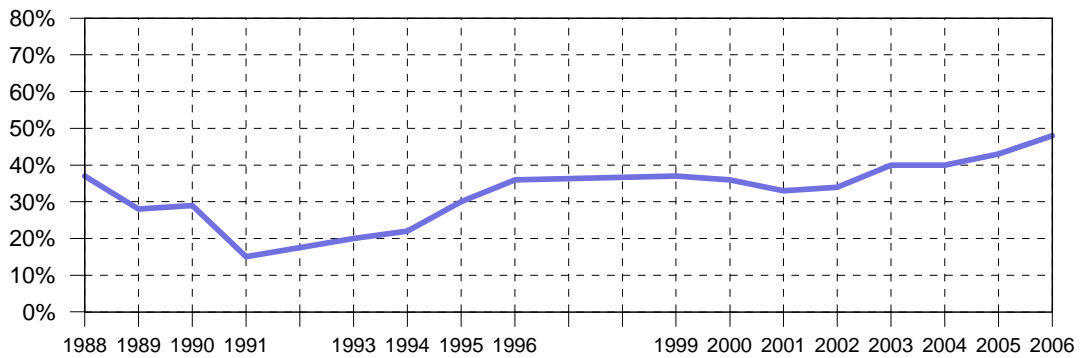
Z porównań wynika, że w mijającym roku samopoczucie Polaków było lepsze niż przed rokiem – przybyło badanych, którzy wiele razy przeżyli pewność, iż wszystko układa się dobrze (wzrost o 5 punktów), ubyło natomiast tych, którzy często doznawali rozdrażnienia i zdenerwowania oraz poczucia lekceważenia przez władzę (spadek po 4 punkty), a także bezradności (spadek o 3 punkty).

Poprawę samopoczucia Polaków znacznie wyraźniej widać z dłuższej perspektywy czasowej, obejmującej okres od schyłku PRL do dziś. Nie ulega wątpliwości, że obecnie jest ono najlepsze w całym analizowanym okresie. Najbardziej symptomatyczne jest, że zadowolenie Polaków z tego, że coś im się w życiu udało, systematycznie rośnie i od kilku lat pozostaje na wysokim poziomie. Coraz więcej ludzi ma też pewność, że wszystko układa się dobrze – ich odsetek jest w tym roku najwyższy z dotychczasowych. Stopniowo umacnia się też w społeczeństwie poczucie dumy ze swoich osiągnięć. Jednocześnie systematycznie słabnie poziom społecznej frustracji (zdenerwowanie, rozdrażnienie) i apatii (zniechęcenie, znużenie). W stosunku do pomiarów z pierwszych lat przemian ustrojowych zmniejszyła się też liczba Polaków doświadczających stanów depresyjnych (bycie nieszczęśliwym) i dysforycznych (wściekłość). Należy jednak podkreślić, że w ciągu ostatnich osiemnastu lat na niemal niezmiennym poziomie utrzymuje się odsetek badanych często doznających uczucia bezradności oraz mających poczucie, że jako obywatele są lekceważeni przez władzę.

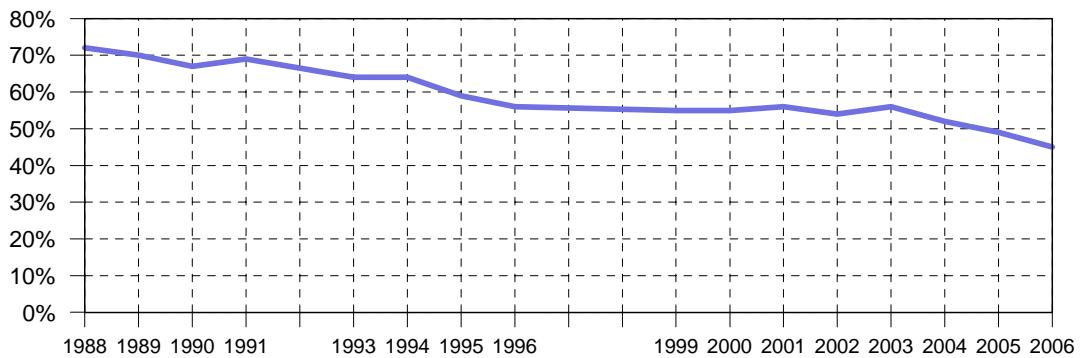
CBOS

RYS. 2. DEKLARUJĄCY CZĘSTE LUB BARDZO CZĘSTE DOZNAWANIE UCZUCIA PEWNOŚCI, ŻE WSZYSTKO UKŁADA SIĘ DOBRZE

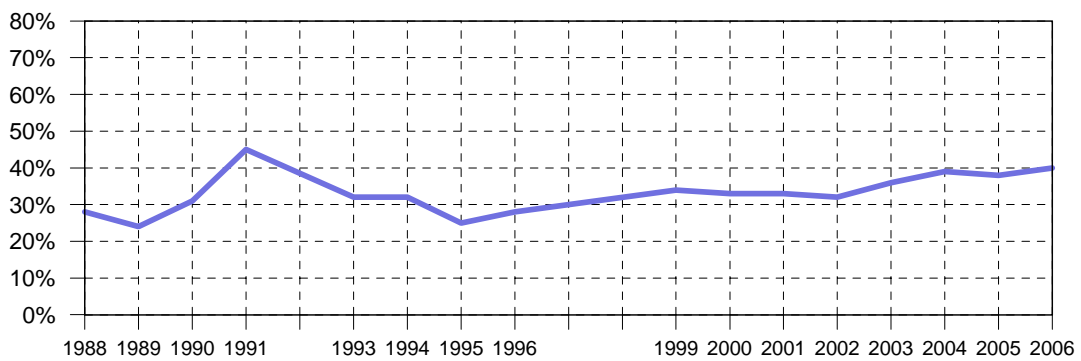
CBOS

RYS. 3. DEKLARUJĄCY CZĘSTE LUB BARDZO CZĘSTE DOZNAWANIE UCZUCIA ZDENERWOWANIA, ROZDRAŻNIENIA

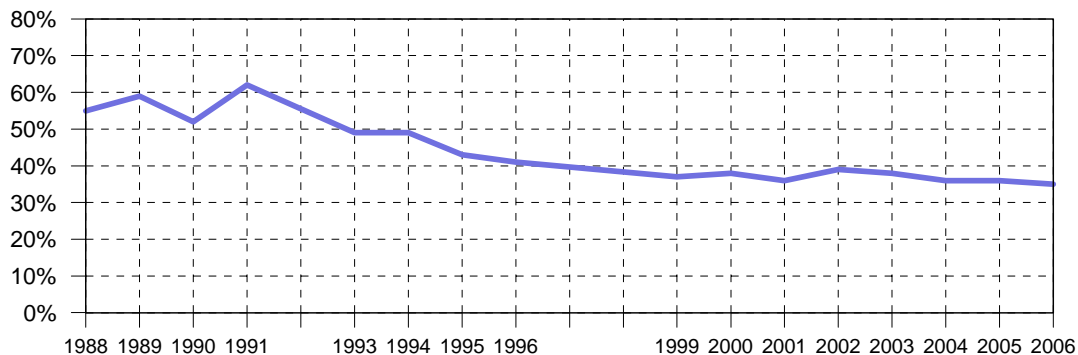
CBOS

RYS. 4. DEKLARUJĄCY CZĘSTE LUB BARDZO CZĘSTE DOZNAWANIE UCZUCIA DUMY Z WŁASNYCH OSIĄGNIĘĆ

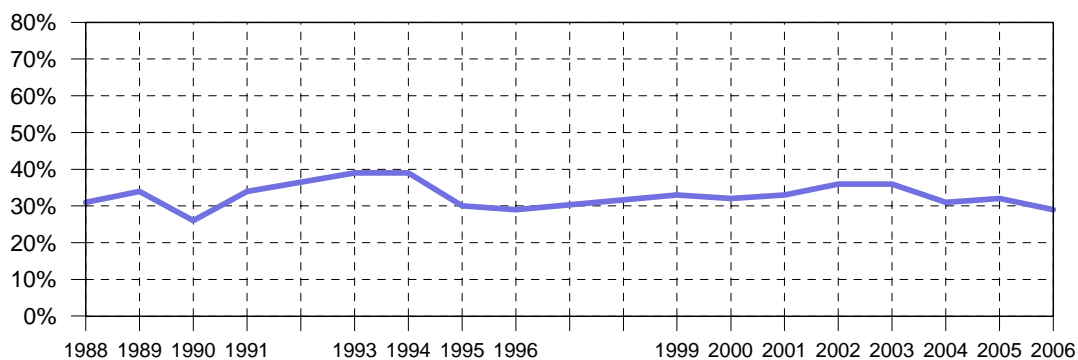
CBOS

RYS. 5. DEKLARUJĄCY CZĘSTE LUB BARDZO CZĘSTE DOZNAWANIE UCZUCIA ZNIECHĘCENIA, ZNUŻENIA

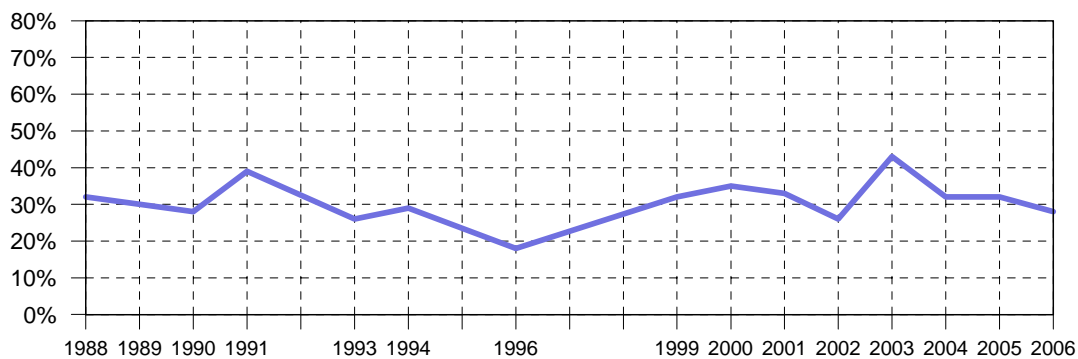
CBOS

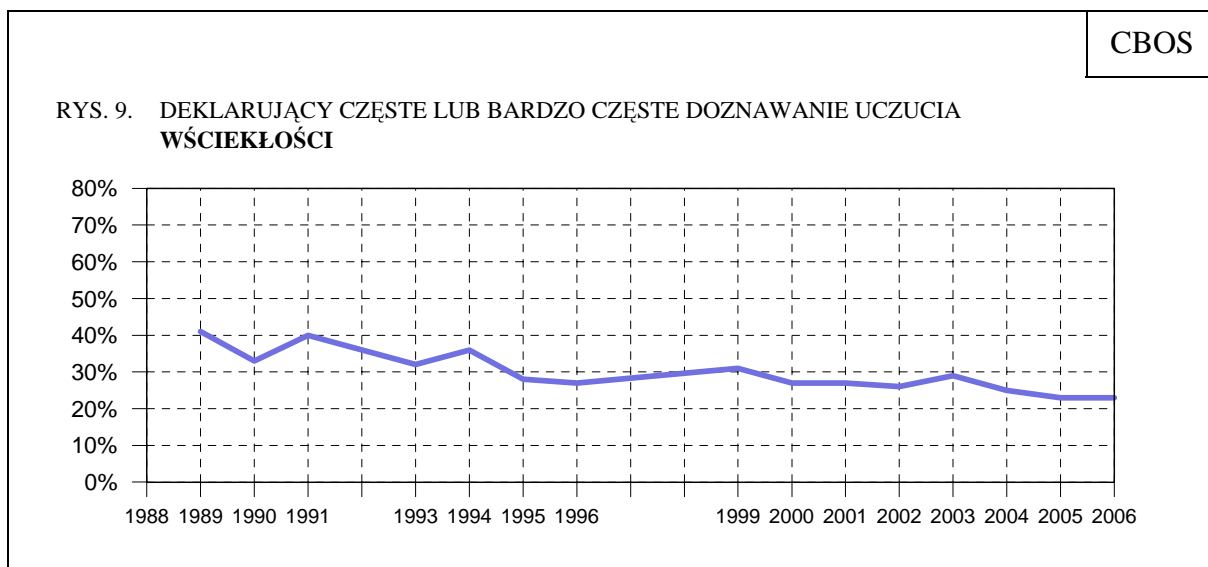
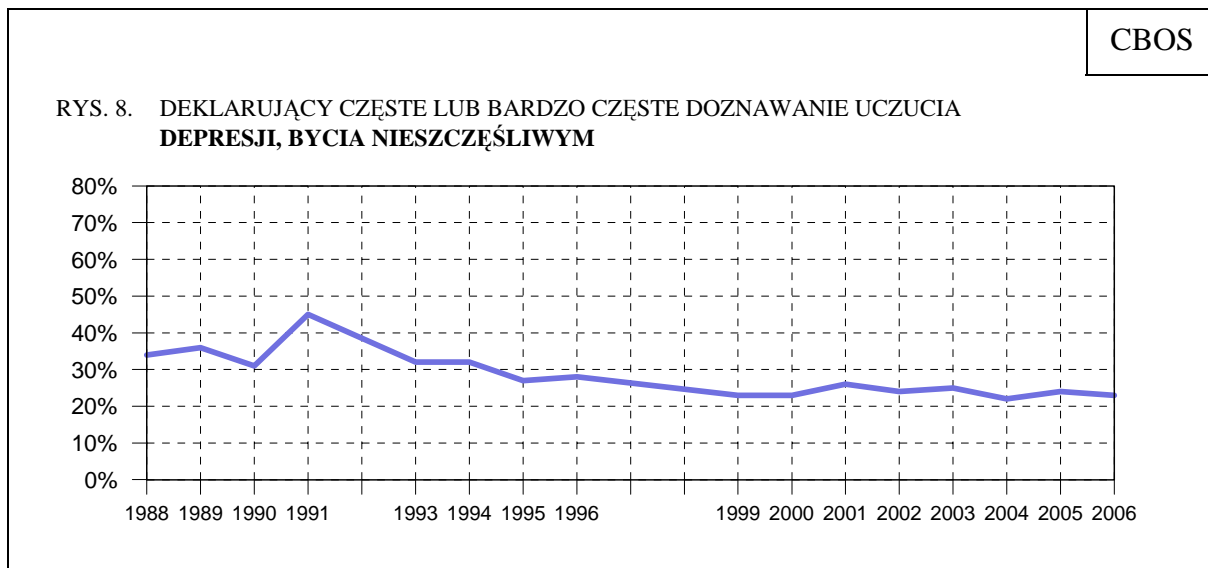
RYS. 6. DEKLARUJĄCY CZĘSTE LUB BARDZO CZĘSTE DOZNAWANIE UCZUCIA BEZRADNOŚCI

CBOS

RYS. 7. DEKLARUJĄCY CZĘSTE LUB BARDZO CZĘSTE DOZNAWANIE UCZUCIA LEKCEWAŻENIA PRZEZ WŁADZĘ

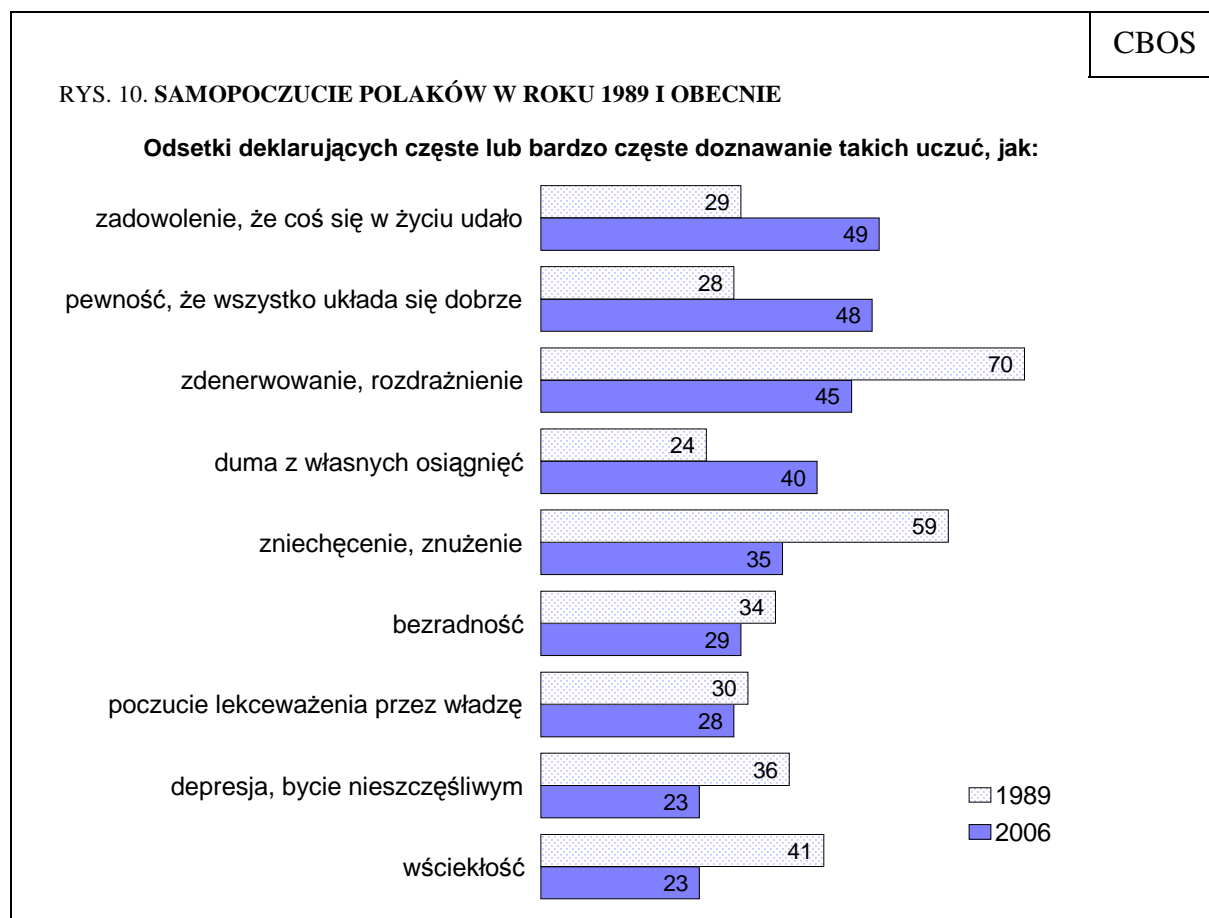

Zwraca uwagę fakt, że do najtrudniejszych ze względu na samopoczucie psychiczne należał rok 1991. Był to czas wprowadzania gospodarki rynkowej i pojawienia się nieznanego wcześniej na taką skalę zjawiska bezrobocia. We wszystkich badaniach z tamtego okresu odnotowywaliśmy pogorszenie warunków życia i kondycji ekonomicznej gospodarstw domowych, a także spadek nastrojów społecznych. Jeśli chodzi natomiast o samopoczucie, to poza rozdrażnieniem i zdenerwowaniem (69%) rodacy szczególnie silnie odczuwali wtedy zniechęcenie i znużenie (62%), wyjątkowo często czuli się też przygnębieni i nieszczęśliwi (45%). Wielu z nich miało również poczucie, że jako obywatele są lekceważeni przez władzę (39%), czemu towarzyszyło uczucie wściekłości (40%) i - nieco rzadziej – bezradności (34%). Stosunkowo niewielu Polaków doznawało wtedy pozytywnych emocji. Co siódmy (15%,

najmniej w ciągu ostatnich siedemnastu lat) miał wówczas pewność, że wszystko układa się dobrze, ponadto co piąty (21%) odczuwał zadowolenie z tego, że coś mu się w życiu udało. Niemniej jednak właśnie w 1991 roku najwięcej badanych (około połowy) często doświadczało dumy z własnych osiągnięć.

Dobłą ilustrację skali przemian kondycji psychicznej Polaków stanowi porównanie obrazu społecznego samopoczucia w przełomowym roku 1989 i obecnie.

W stosunku do roku 1989 odnotowujemy wyraźne umocnienie się pozytywnych uczuć Polaków. Znacznie wzrosły odsetki badanych wielokrotnie odczuwających zadowolenie z tego, że coś im się w życiu udało, oraz mających pewność, że wszystko układa się dobrze (po 20 punktów). Ponadto zwiększył się (o 16 punktów) odsetek osób odczuwających dumę z własnych osiągnięć.

Wyraźnie osłabły natomiast emocje negatywne. Znacznie zmalała liczba badanych przyznających się do częstego zdenerwowania i rozdrażnienia (spadek o 25 punktów), a także zniechęcenia, znużenia (spadek o 24 punkty). W mijającym roku też znacznie mniej Polaków

niż przed siedemnastoma laty wielokrotnie przeżywało wściekłość (spadek o 18 punktów) oraz stany depresyjne - czuło się nieszczęśliwymi (spadek o 13 punktów).

Na tle opisanych pozytywnych przemian samopoczucia Polaków szczególnie wyraźnie widać, że w dwóch wymiarach niewiele się zmieniło w ciągu ostatnich siedemnastu lat. Na zbliżonym poziomie utrzymał się odsetek ankietowanych wielokrotnie doznających uczucia bezradności (spadek o 5 punktów), a przede wszystkim odsetek tych, którzy jako obywatele często odczuwali lekceważenie ze strony władz (spadek o 2 punkty).

Samopoczucie Polaków jest wyraźnie zróżnicowane społecznie (zob. tabele aneksowe). Okazuje się, że im lepsze położenie społeczne badanych (tzn. im są młodszy, im wyższe mają wykształcenie i wyższą pozycję społeczno-zawodową, a także im lepsze są ich warunki materialne i wyższe dochody na osobę w rodzinie oraz im większa miejscowość zamieszkania), tym częściej deklarują, że w mijającym roku wielokrotnie odczuwali zadowolenie z tego, że coś im się w życiu udało. Lepsze położenie społeczne na ogół sprzyja także częstemu przeżywaniu pewności, że wszystko układa się dobrze, oraz dumie ze swoich osiągnięć.

Pozytywne emocje były w tym roku udziałem przede wszystkim przedstawicieli kadry kierowniczej i inteligencji, ludzi z wyższym wykształceniem, uczniów i studentów, badanych żyjących w dobrych warunkach materialnych i najlepiej sytuowanych (o dochodach powyżej 1200 zł na osobę w rodzinie). Częściej też przeżywali je (szczególnie dumę ze swoich osiągnięć) mężczyźni niż kobiety.

Natomiast najrzadziej pozytywne stany emocjonalne odczuwali ludzie znajdujący się w złym położeniu społecznym – najgorzej sytuowani (o dochodach nieprzekraczających 300 zł na osobę w rodzinie), żyjący w złych warunkach materialnych, mający wykształcenie podstawowe, renciści, emeryci, bezrobotni. Należy dodać, że osoby te częściej niż inne doświadczały w mijającym roku negatywnych emocji – zdenerwowania i rozdrażnienia, zniechęcenia i znużenia (na które też bardzo skarżyli się rolnicy), a także bezradności i depresji. Generalnie, przeżycia te były tym bardziej nasilone, im niższe wykształcenie, dochody *per capita* w rodzinie i gorsze warunki materialne respondentów. Częściej też były udziałem kobiet niż mężczyzn. Mężczyźni natomiast częściej niż kobiety doświadczały jako obywatele lekceważenia ze strony władzy. Trzeba jednak wyraźnie podkreślić, że niewłaściwy stosunek władz najbardziej dotknął bezrobotnych, odczuwano go też tym częściej, im niższe

były dochody *per capita* i gorsze warunki materialne respondentów. Ponadto okazuje się, że upośledzenie finansowe i materialne, bezrobocie, a także młody wiek (od 18 do 24 lat) sprzyjały wielokrotnemu doświadczaniu uczucia wściekłości.

Znaczny wpływ na samopoczucie Polaków mają także poglądy polityczne. Badani identyfikujący się z prawicą deklarują lepsze samopoczucie niż osoby o orientacji lewicowej (a jeszcze przed dwoma laty sytuacja była odwrotna) – częściej doznawali uczucia pewności, że wszystko układa się dobrze, oraz dumy ze swoich osiągnięć. Z kolei badani o lewicowych poglądach politycznych znacznie częściej niż utożsamiający się z prawicą doświadczali w mijającym roku rozdrażnienia i zdenerwowania, zniechęcenia i znużenia, bezradności, depresji, lekceważenia przez władzę i wściekłości.

Zwraca uwagę fakt, że w tym roku, podobnie jak w ubiegłym, znacznie lepsze samopoczucie deklarują respondenci związani z Kościołem – bardziej lub mniej systematycznie uczestniczący w praktykach religijnych niż ci, którzy biorą w nich udział zupełnie sporadycznie lub w ogóle nie praktykują.

OBRAZ NASTROJÓW ŚRODOWISKA SPOŁECZNEGO

Do opisu nastrojów środowiska społecznego badanych posłużyło pytanie zamknięte, zawierające pięć możliwych odpowiedzi. Spośród nich ankietowani wybierali jedną, ich zdaniem najtrafniej charakteryzującą stan emocjonalny ludzi, z którymi spotykają się na co dzień w pracy lub miejscu zamieszkania.

W uzyskanym obrazie środowiska przeważają ciemne barwy. Z relacji respondentów wynika, że wielu Polaków niepokoi się o przyszłość, jest niepewnych jutra – tak opisuje swoje środowisko ponad jedna trzecia (36%). Co szósty ankietowany (17%) wskazuje ponadto na panujące w jego otoczeniu ogólne niezadowolenie oraz brak wiary w możliwość jakiegokolwiek poprawy, a zbliżona liczebnie grupa (15%) dostrzega apatię, rezygnację, pogodzenie z losem. Zaledwie co czwarty respondent opisuje nastroje otaczających go ludzi w jaśniejszych barwach, dostrzegając ogólne odprężenie i zadowolenie, któremu towarzyszy przede wszystkim poczucie, że jest trochę lepiej (19%), oraz – znacznie rzadziej – wiara w lepsze jutro (6%).

Tabela 3

Jak ocenił(a)by Pan(i), ogólnie rzecz biorąc, obecne nastroje wśród ludzi, z którymi styka się Pan(i) na co dzień w zakładzie pracy, miejscu (środowisku) zamieszkania? Które z następujących określonych najlepiej to oddaje?	Wskazania respondentów według terminów badań									
	XI '88	XI '89	XII '99	XII '00	XII '01	XII '02	XII '03	XII '04	XII '05	XII '06
	w procentach									
Lęk, obawa, co przyniesie przyszłość, niepewność jutra	42	40	49	48	51	51	47	39	41	36
Pewne odprężenie i zadowolenie, że jest trochę lepiej	14	22	8	7	5	6	6	14	16	19
Ogólne niezadowolenie, brak wiary w jakąkolwiek poprawę	22	7	22	23	26	22	26	19	19	17
Apatia, rezygnacja, pogodzenie z losem	17	11	15	11	12	13	14	17	12	15
Ogólne odprężenie i zadowolenie, wiara, że będzie lepiej	2	7	3	4	3	5	4	6	7	6
Określił(a)bym to inaczej	1	3	1	1	0	0	0	0	1	0
Trudno powiedzieć	4	9	2	6	3	3	3	5	4	6

W stosunku do ubiegłorocznego pomiaru niewiele się zmieniło. Zmalała (o 5 punktów procentowych) liczba respondentów dostrzegających w swoim otoczeniu przejawy lęku, niepewności jutra. Ponadto nieco przybyło tych, którzy widzą pewne odprężenie i zadowolenie z tego, że jest lepiej, jednocześnie wzrósł też odsetek osób dostrzegających wśród swoich znajomych stany apatii, rezygnacji (w obu przypadkach po 3 punkty). Niemniej jednak tegoroczna diagnoza nastrojów społecznych jest najlepsza w ostatnich sześciu latach. Natomiast z perspektywy całego siedemnastolecia widać, że mimo widocznej poprawy obraz nastrojów w środowisku społecznym badanych nadal jest ciemniejszy niż w pierwszym roku przemian ustrojowych. Wprawdzie obecnie nieco mniej badanych niż w roku 1989 dostrzega w swoim środowisku lęk i obawy o przyszłość (36% wobec 40%), jednak znacznie więcej wskazuje na niezadowolenie, brak wiary w jakąkolwiek poprawę (17% wobec 7%), a nieco więcej widzi przejawy apatii, rezygnacji (15% wobec 11%). Mniejsza niż przed siedemnastu laty jest też grupa osób wskazujących na pewne odprężenie i zadowolenie, że jest trochę lepiej (19% wobec 22%).

RYS. 11. JAK OCENIŁ(A)BY PAN(I), OGÓLNI RZECZ BIORĄC, OBECNE NASTROJE WŚRÓD LUDZI, Z KTÓRYMI STYKA SIĘ PAN(I) NA CO DZIEŃ W ZAKŁADZIE PRACY, MIEJSCU (ŚRODOWISKU) ZAMIESZKANIA?

Omawiając zmiany w postrzeganiu przez badanych swojego środowiska warto podkreślić, że diagnoza dotycząca nastrojów w nim panujących wyraźnie zmieniła się na lepsze po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej. W grudniu 2004 roku ubyło osób dostrzegających u znajomych lęk o przyszłość, a także ogólne niezadowolenie i brak wiary w poprawę, przybyło zaś tych, które widzą pewne odprężenie i zadowolenie, że jest lepiej. Od tego czasu obraz nastrojów środowiska społecznego badanych w zasadzie niewiele się zmienił, choć zauważalne są pewne symptomy dalszej jego poprawy.

Stosunkowo lepszy od innych obraz nastrojów swojego środowiska mają ludzie młodzi (w wieku od 18 do 24 lat), spośród których prawie dwie piąte (38%) dostrzega w swoim otoczeniu odprężenie i zadowolenie z tego, że jest trochę lepiej, lub wiarę, że będzie lepiej, oraz przedstawiciele uczącej się młodzieży (35%). Do pozytywnie oceniających zaliczają się także ludzie najlepiej sytuowani, o dochodach powyżej 1200 zł na osobę w rodzinie (37%), żyjący w dobrych warunkach materialnych (36%), a także mieszkańcy miast liczących ponad pół miliona ludności (32%). Pozytywnemu postrzeganiu nastrojów

swojego środowiska sprzyjają także prawicowe poglądy polityczne. Natomiast im starsi są badani oraz im niższe mają dochody *per capita* i gorsze warunki materialne, tym ciemniejszy jest obraz ich otoczenia społecznego. Sprzyjają mu także lewicowe poglądy polityczne – większość osób identyfikujących się z lewicą wskazuje na panujące w ich środowisku takie negatywne nastroje, jak: lęk przed przyszłością (40%), niezadowolenie, brak wiary w jakąkolwiek poprawę (18%), apatia i rezygnacja (18%). Równie złą diagnozę wystawiają swojemu otoczeniu badani żyjący w złych warunkach materialnych (odpowiednio: 37%, 20%, 19%) oraz bezrobotni (odpowiednio: 32%, 20%, 24%). Z drugiej strony jednak widać też, że im wyższa pozycja zawodowa badanych, tym częściej dostrzegają oni w swoim środowisku apatię, rezygnację i pogodzenie się z losem.

Mijający rok przyniósł dalszą poprawę samopoczucia Polaków. Obecnie jest ono najlepsze w całym analizowanym okresie, obejmującym lata 1988–2006, i po raz pierwszy wyraźnie wyznaczane przez emocje pozytywne. Z tej długiej perspektywy czasowej widać też, że zadowolenie Polaków z tego, że coś im się w życiu udało, systematycznie rośnie i od kilku lat pozostaje na wysokim poziomie. Coraz więcej rodaków ma też pewność, że wszystko układa się dobrze – ich odsetek jest w tym roku najwyższy z dotychczasowych. Stopniowo umacnia się też w społeczeństwie poczucie dumy ze swoich osiągnięć. Jednocześnie systematycznie słabnie poziom społecznej frustracji (zdenerwowanie, rozdrażnienie) i apatii (zniechęcenie, znużenie). W stosunku do pomiarów z pierwszych lat przemian zmniejszyła się też liczba Polaków doświadczających stanów depresyjnych (bycie nieszczęśliwym) i dysforycznych (wściekłość). Należy jednak podkreślić, że w ciągu ostatnich osiemnastu lat mimo przemian ustrojowych niemal nie zmienił się odsetek badanych wielokrotnie doświadczających uczucia bezradności oraz tego, że jako obywatele są lekceważeni przez władzę.

Poprawie samopoczucia Polaków towarzyszą pozytywne zmiany w postrzeganiu swojego środowiska społecznego. Diagnoza dotycząca nastrojów w nim panujących wyraźnie zmieniła się na lepsze po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej. W grudniu 2004 roku ubyłoby osób dostrzegających w swoim otoczeniu lęk o przyszłość, a także ogólne

niezadowolenie i brak wiary w poprawę, a przybyło tych, które widzą pewne odprężenie i zadowolenie, że jest lepiej. Od tego czasu obraz nastrojów środowiska społecznego badanych w zasadzie niewiele się zmienił, choć zauważalne są pewne symptomy dalszej jego poprawy. Obecnie jest on najlepszy od 1999 roku, ale nadal gorszy niż był w pierwszym roku przemian ustrojowych.

Warto też zauważyć, że badani opisują własne samopoczucie w jaśniejszych barwach niż nastroje swojego środowiska. Spojrzenie z dłuższej perspektywy czasowej, obejmującej okres od przełomowego roku 1989 do dziś, pozwala ponadto dostrzec, że samopoczucie Polaków poprawia się szybciej niż obraz nastrojów panujących w ich najbliższym otoczeniu.

Opracowała
Bogna WCIÓRKA

A N E K S

Tabela 1. Jak często w ciągu mijającego roku był(a) Pan(i)
zadowolony(a), bo coś się udało, powiodło się
w życiu?

(%)

	Bardzo często i często	Rzadko i wcale	Liczba osób
Ogółem	49	51	1011
Płeć			
Mężczyźni	49	51	441
Kobiety	47	53	484
Wiek			
18-24 lat	61	39	144
25-34	63	37	167
35-44	53	47	157
45-54	41	59	170
55-64	39	61	137
65 lat i więcej	32	68	151
Miejsce zamieszkania			
Wieś	44	56	336
Miasto do 20 tys.	46	54	124
20-100 tys.	46	54	191
101-500 tys.	55	45	172
501 tys. i więcej mieszk.	58	42	102
Wykształcenie			
Podstawowe	32	68	272
Zasadnicze zawodowe	46	54	236
Średnie	57	43	321
Wyższe	70	30	96
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	81	19	54
Prac. umysł. niż. szczebla	66	34	75
Pracownicy fiz.- umysł.	45	55	73
Robotnicy wykwalifikowani	54	46	91
Robotnicy niewykwalifik.	43	57	55
Rolnicy	41	59	42
Pracujący na własny rach.	72	28	29
Bierni zawodowo			
Renciści	28	72	75
Emeryci	32	68	203
Uczniowie i studenci	71	29	82
Bezrobotni	40	60	113
Gospodynie domowe i inni	55	45	36
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	66	34	126
spółce właścicieli			
prywatnych i państwa	55	45	70
sekt. pryw. poza rolnict.	55	45	183
prywatnym gosp. rolnym	40	60	46
Dochody na jedną osobę			
Do 300 zł	34	66	87
301-500	44	56	132
501-900	43	57	211
901-1200	49	51	98
Powyżej 1200 zł	65	35	84
Ocena własnych war. mater.			
Złe	29	71	229
Średnie	43	57	393
Dobre	69	31	304
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	55	45	94
Raz w tygodniu	51	49	456
1-2 razy w miesiącu	43	57	173
Kilka razy w roku	46	54	200
W ogóle nie uczestniczy	47	53	87
Poglądy polityczne			
Lewica	49	51	148
Centrum	51	49	233
Prawica	52	48	269
Trudno powiedzieć	42	58	273

Tabela 2. Jak często w ciągu mijającego roku poczuł(a) Pan(i) pewność, że wszystko układa się dobrze?

(%)

	Bardzo często i często	Rzadko i wcale	Liczba osób
Ogółem	48	52	1010
Płeć			
Mężczyźni	50	50	441
Kobiety	45	55	483
Wiek			
18-24 lat	57	43	143
25-34	61	39	167
35-44	47	53	157
45-54	38	62	171
55-64	47	53	137
65 lat i więcej	34	66	149
Miejsce zamieszkania			
Wieś	39	61	335
Miasto do 20 tys.	46	54	125
20-100 tys.	47	53	191
101-500 tys.	60	40	171
501 tys. i więcej mieszk.	53	47	102
Wykształcenie			
Podstawowe	33	67	271
Zasadnicze zawodowe	44	56	236
Średnie	55	45	320
Wyższe	70	30	96
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	79	21	54
Prac. umysł. niż. szczebla	64	36	75
Pracownicy fiz.- umysł.	41	59	72
Robotnicy wykwalifikowani	58	42	91
Robotnicy niewykwalifik.	44	56	55
Rolnicy	40	60	42
Pracujący na własny rach.	66	34	29
Bierni zawodowo			
Renciści	22	78	76
Emeryci	37	63	200
Uczniowie i studenci	70	30	82
Bezrobotni	31	69	114
Gospodynie domowe i inni	59	41	36
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	67	33	126
spółce właścicieli			
prywatnych i państwa	59	41	69
sekt. pryw. poza rolnict.	50	50	183
prywatnym gosp. rolnym	39	61	46
Dochody na jedną osobę			
Do 300 zł	23	77	87
301-500	46	54	132
501-900	43	57	211
901-1200	51	49	97
Powyżej 1200 zł	70	30	84
Ocena własnych war. mater.			
Złe	26	74	229
Średnie	42	58	391
Dobre	69	31	304
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	56	44	94
Raz w tygodniu	50	50	454
1-2 razy w miesiącu	43	57	173
Kilka razy w roku	44	56	200
W ogóle nie uczestniczy	44	56	87
Poglądy polityczne			
Lewica	49	51	148
Centrum	48	52	234
Prawica	57	43	268
Trudno powiedzieć	36	64	271

Tabela 3. Jak często w ciągu mijającego roku był(a) Pan(i) zdenerwowany(a), rozdrażniony(a)?

(%)

	Bardzo często i często	Rzadko i wcale	Liczba osób
Ogółem	45	55	1013
Płeć			
Mężczyźni	40	60	442
Kobiety	50	50	485
Wiek			
18-24 lat	54	46	144
25-34	40	60	167
35-44	43	57	157
45-54	54	46	171
55-64	41	59	138
65 lat i więcej	41	59	151
Miejsce zamieszkania			
Wieś	43	57	336
Miasto do 20 tys.	41	59	125
20-100 tys.	51	49	192
101-500 tys.	44	56	172
501 tys. i więcej mieszk.	50	50	102
Wykształcenie			
Podstawowe	50	50	273
Zasadnicze zawodowe	44	56	236
Średnie	47	53	322
Wyższe	33	67	96
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	30	70	54
Prac. umysł. niż. szczebla	44	56	75
Pracownicy fiz.- umysł.	37	63	73
Robotnicy wykwalifikowani	46	54	91
Robotnicy niewykwalifik.	46	54	55
Rolnicy	58	42	42
Pracujący na własny rach.	37	63	29
Bierni zawodowo			
Renciści	45	55	76
Emeryci	40	60	203
Uczniowie i studenci	47	53	82
Bezrobotni	64	36	114
Gospodynie domowe i inni	50	50	36
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	40	60	126
spółce właścicieli			
prywatnych i państwa	44	56	70
sekt. pryw. poza rolnict.	41	59	183
prywatnym gosp. rolnym	57	43	46
Dochody na jedną osobę			
Do 300 zł	68	32	87
301-500	51	49	132
501-900	44	56	212
901-1200	44	56	98
Powyżej 1200 zł	33	67	84
Ocena własnych war. mater.			
Złe	62	38	229
Średnie	45	55	393
Dobre	34	66	305
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	35	65	94
Raz w tygodniu	39	61	457
1-2 razy w miesiącu	48	52	173
Kilka razy w roku	55	45	201
W ogóle nie uczestniczy	59	41	87
Poglądy polityczne			
Lewica	52	48	148
Centrum	48	52	234
Prawica	35	65	269
Trudno powiedzieć	50	50	273

Tabela 4. Jak często w ciągu mijającego roku był(a) Pan(i) dumny(a) ze swoich osiągnięć?

(%)

	Bardzo często i często	Rzadko i wcale	Liczba osób
Ogółem	40	60	1014
Płeć			
Mężczyźni	42	58	441
Kobiety	35	65	487
Wiek			
18-24 lat	56	44	144
25-34	49	51	168
35-44	41	59	157
45-54	31	69	170
55-64	31	69	138
65 lat i więcej	23	77	152
Miejsce zamieszkania			
Wieś	31	69	337
Miasto do 20 tys.	34	66	125
20-100 tys.	42	58	192
101-500 tys.	50	50	173
501 tys. i więcej mieszk.	45	55	102
Wykształcenie			
Podstawowe	24	76	274
Zasadnicze zawodowe	32	68	236
Średnie	48	52	322
Wyższe	65	35	96
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	83	17	54
Prac. umysł. niż. szczebla	58	42	75
Pracownicy fiz. - umysł.	37	63	73
Robotnicy wykwalifikowani	46	54	91
Robotnicy niewykwalifik.	27	73	55
Rolnicy	29	71	42
Pracujący na własny rach.	60	40	29
Bierni zawodowo			
Renciści	17	83	76
Emeryci	26	74	203
Uczniowie i studenci	63	37	82
Bezrobotni	23	77	114
Gospodynie domowe i inni	38	62	36
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	59	41	126
spółce właścicieli			
prywatnych i państwa	42	58	70
sekt. pryw. poza rolnict.	46	54	184
prywatnym gosp. rolnym	30	70	46
Dochody na jedną osobę			
Do 300 zł	19	81	87
301-500	38	62	132
501-900	38	62	212
901-1200	40	60	98
Powyżej 1200 zł	54	46	85
Ocena własnych war. mater.			
Złe	20	80	229
Średnie	32	68	393
Dobre	62	38	305
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	41	59	94
Raz w tygodniu	41	59	457
1-2 razy w miesiącu	38	62	173
Kilka razy w roku	37	63	201
W ogóle nie uczestniczy	43	57	88
Poglądy polityczne			
Lewica	41	59	148
Centrum	41	59	235
Prawica	47	53	269
Trudno powiedzieć	27	73	273

Tabela 5. Jak często w ciągu mijającego roku czuł(a) się Pan(i) zniechęcony(a), znużony(a)?

(%)

	Bardzo często i często	Rzadko i wcale	Liczba osób
Ogółem	35	65	1012
Płeć			
Mężczyźni	32	68	441
Kobiety	38	62	485
Wiek			
18-24 lat	28	72	143
25-34	32	68	167
35-44	28	72	157
45-54	41	59	171
55-64	34	66	138
65 lat i więcej	49	51	151
Miejsce zamieszkania			
Wieś	36	64	336
Miasto do 20 tys.	29	71	125
20-100 tys.	36	64	192
101-500 tys.	35	65	171
501 tys. i więcej mieszk.	40	60	102
Wykształcenie			
Podstawowe	46	54	273
Zasadnicze zawodowe	34	66	236
Średnie	30	70	321
Wyższe	25	75	96
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	20	80	54
Prac. umysł. niż. szczebla	19	81	75
Pracownicy fiz.- umysł.	35	65	72
Robotnicy wykwalifikowani	26	74	91
Robotnicy niewykwalifik.	34	66	55
Rolnicy	48	52	42
Pracujący na własny rach.	31	69	29
Bierni zawodowo			
Renciści	47	53	76
Emeryci	43	57	203
Uczniowie i studenci	19	81	82
Bezrobotni	46	54	114
Gospodynie domowe i inni	43	57	36
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	24	76	126
spółce właścicieli			
prywatnych i państwa	23	77	69
sekt. pryw. poza rolnict.	32	68	183
prywatnym gosp. rolnym	46	54	46
Dochody na jedną osobę			
Do 300 zł	45	55	87
301-500	37	63	132
501-900	40	60	212
901-1200	38	62	98
Powyżej 1200 zł	13	87	84
Ocena własnych war. mater.			
Złe	58	42	229
Średnie	35	65	393
Dobre	19	81	304
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	27	73	94
Raz w tygodniu	30	70	457
1-2 razy w miesiącu	41	59	173
Kilka razy w roku	39	61	200
W ogóle nie uczestniczy	48	52	87
Poglądy polityczne			
Lewica	36	64	148
Centrum	34	66	234
Prawica	28	72	269
Trudno powiedzieć	44	56	272

Tabela 6. Jak często w ciągu mijającego roku czuł(a) się Pan(i) bezradny(a)?

(%)

	Bardzo często i często	Rzadko i wcale	Liczba osób
Ogółem	29	70	1012
Płeć			
Mężczyźni	27	73	441
Kobiety	32	68	485
Wiek			
18-24 lat	26	74	144
25-34	19	81	167
35-44	30	70	157
45-54	31	69	171
55-64	31	69	138
65 lat i więcej	40	60	150
Miejsce zamieszkania			
Wieś	29	71	335
Miasto do 20 tys.	26	74	125
20-100 tys.	34	66	192
101-500 tys.	30	70	172
501 tys.i więcej mieszk.	27	73	102
Wykształcenie			
Podstawowe	38	62	272
Zasadnicze zawodowe	31	69	236
Średnie	26	74	322
Wyższe	14	86	96
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	12	88	54
Prac.umysł.niż.szczebła	24	76	75
Pracownicy fiz.- umysł.	24	76	73
Robotnicy wykwalifikowani	21	79	91
Robotnicy niewykwalifik.	25	75	55
Rolnicy	30	70	42
Pracujący na własny rach.	23	77	29
Bierni zawodowo			
Renciści	38	62	76
Emeryci	38	62	202
Uczniowie i studenci	20	80	82
Bezrobotni	41	59	114
Gospodynie domowe i inni	28	72	36
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	21	79	126
spółce właścicieli			
prywatnych i państwa	23	77	70
sekt. pryw. poza rolnict.	24	76	183
prywatnym gosp. rolnym	30	70	46
Dochody na jedną osobę			
Do 300 zł	42	58	87
301-500	30	70	132
501-900	27	73	211
901-1200	29	71	98
Powyżej 1200 zł	19	81	84
Ocena własnych war. mater.			
Złe	50	50	229
Średnie	27	73	393
Dobre	17	83	305
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	22	78	94
Raz w tygodniu	25	75	456
1-2 razy w miesiącu	34	66	173
Kilka razy w roku	37	63	201
W ogóle nie uczestniczy	32	68	87
Poglądy polityczne			
Lewica	31	69	148
Centrum	27	73	234
Prawica	21	79	269
Trudno powiedzieć	39	61	272

Tabela 7. Jak często w ciągu mijającego roku czuł(a) się Pan(i) jako obywatel(ka) wyraźnie lekceważony(a) przez władzę?

(%)

	Bardzo często i często	Rzadko i wcale	Liczba osób
Ogółem	28	72	998
Płeć			
Mężczyźni	33	67	435
Kobiety	24	76	477
Wiek			
18-24 lat	29	71	142
25-34	34	66	166
35-44	31	69	157
45-54	33	67	170
55-64	24	76	136
65 lat i więcej	15	85	143
Miejsce zamieszkania			
Wieś	27	73	331
Miasto do 20 tys.	23	77	124
20-100 tys.	26	74	185
101-500 tys.	30	70	170
501 tys. i więcej mieszk.	37	63	102
Wykształcenie			
Podstawowe	26	74	264
Zasadnicze zawodowe	32	68	234
Średnie	26	74	319
Wyższe	30	70	96
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	30	70	54
Prac. umysł. niż. szczebla	32	68	75
Pracownicy fiz.- umysł.	28	72	72
Robotnicy wykwalifikowani	31	69	91
Robotnicy niewykwalifik.	29	71	54
Rolnicy	29	71	42
Pracujący na własny rach.	37	63	29
Bierni zawodowo			
Renciści	26	74	76
Emeryci	14	86	192
Uczniowie i studenci	22	78	80
Bezrobotni	44	56	113
Gospodynie domowe i inni	41	59	36
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	25	75	126
spółce właścicieli			
prywatnych i państwa	31	69	69
sekt. pryw. poza rolnict.	35	65	183
prywatnym gosp. rolnym	31	69	46
Dochody na jedną osobę			
Do 300 zł	30	70	87
301-500	34	66	130
501-900	24	76	206
901-1200	23	77	94
Powyżej 1200 zł	19	81	83
Ocena własnych war. mater.			
Złe	36	64	222
Średnie	28	72	388
Dobre	22	78	302
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	22	78	92
Raz w tygodniu	23	77	452
1-2 razy w miesiącu	32	68	172
Kilka razy w roku	36	64	196
W ogóle nie uczestniczy	31	69	85
Poglądy polityczne			
Lewica	33	67	147
Centrum	30	70	233
Prawica	25	75	268
Trudno powiedzieć	27	73	264

Tabela 8. Jak często w ciągu mijającego roku czuł(a) się Pan(i) nieszczęśliwy(a), był(a) Pan(i) w depresji?

(%)

	Bardzo często i często	Rzadko i wcale	Liczba osób
Ogółem	23	77	1013
Płeć			
Mężczyźni	20	80	440
Kobiety	28	72	487
Wiek			
18-24 lat	14	86	143
25-34	17	83	168
35-44	15	85	157
45-54	29	71	170
55-64	29	71	138
65 lat i więcej	41	59	152
Miejsce zamieszkania			
Wieś	25	75	337
Miasto do 20 tys.	18	82	125
20-100 tys.	25	75	191
101-500 tys.	23	77	172
501 tys. i więcej mieszk.	29	71	102
Wykształcenie			
Podstawowe	30	70	273
Zasadnicze zawodowe	29	71	236
Średnie	19	81	322
Wyższe	12	88	96
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	9	91	54
Prac. umysł. niż. szczebla	13	87	75
Pracownicy fiz.- umysł.	18	82	73
Robotnicy wykwalifikowani	20	80	91
Robotnicy niewykwalifik.	20	80	55
Rolnicy	24	76	42
Pracujący na własny rach.	6	94	29
Bierni zawodowo			
Renciści	42	58	75
Emeryci	35	65	203
Uczniowie i studenci	5	95	82
Bezrobotni	35	65	114
Gospodynie domowe i inni	22	78	36
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	18	82	126
spółce właścicieli			
prywatnych i państwa	21	79	69
sekt. pryw. poza rolnict.	13	87	184
prywatnym gosp. rolnym	25	75	46
Dochody na jedną osobę			
Do 300 zł	34	66	87
301-500	24	76	131
501-900	27	73	212
901-1200	25	75	98
Powyżej 1200 zł	15	85	85
Ocena własnych war. mater.			
Złe	45	55	229
Średnie	20	80	393
Dobre	14	86	305
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	20	80	94
Raz w tygodniu	22	78	457
1-2 razy w miesiącu	21	79	172
Kilka razy w roku	26	74	201
W ogóle nie uczestniczy	35	65	88
Poglądy polityczne			
Lewica	25	75	148
Centrum	22	78	235
Prawica	19	81	269
Trudno powiedzieć	30	70	272

Tabela 9. Jak często w ciągu mijającego roku ogarniała Pana(ią) wściekłość, miał(a) Pan(i) ochotę wszystko rozwalić?

(%)

	Bardzo często i często	Rzadko i wcale	Liczba osób
Ogółem	23	77	1010
Płeć			
Mężczyźni	20	80	440
Kobiety	25	75	484
Wiek			
18-24 lat	31	69	144
25-34	22	78	167
35-44	18	82	157
45-54	28	72	171
55-64	23	77	136
65 lat i więcej	15	85	149
Miejsce zamieszkania			
Wieś	23	77	335
Miasto do 20 tys.	20	80	125
20-100 tys.	20	80	190
101-500 tys.	27	73	171
501 tys. i więcej mieszk.	25	75	102
Wykształcenie			
Podstawowe	26	74	271
Zasadnicze zawodowe	23	77	235
Średnie	23	77	322
Wyższe	15	85	96
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	15	85	54
Prac. umysł. niż. szczebla	23	77	75
Pracownicy fiz.- umysł.	24	76	73
Robotnicy wykwalifikowani	23	77	91
Robotnicy niewykwalifik.	17	83	55
Rolnicy	22	78	42
Pracujący na własny rach.	14	86	29
Bierni zawodowo			
Renciści	29	71	76
Emeryci	17	83	199
Uczniowie i studenci	23	77	82
Bezrobotni	35	65	114
Gospodynie domowe i inni	32	68	36
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	18	82	126
spółce właścicieli			
prywatnych i państwa	18	82	70
sekt. pryw. poza rolnict.	23	77	183
prywatnym gosp. rolnym	22	78	46
Dochody na jedną osobę			
Do 300 zł	42	58	87
301-500	27	73	132
501-900	18	82	210
901-1200	20	80	98
Powyżej 1200 zł	13	87	84
Ocena własnych war. mater.			
Złe	36	64	226
Średnie	22	78	393
Dobre	14	86	305
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	9	91	94
Raz w tygodniu	19	81	456
1-2 razy w miesiącu	25	75	173
Kilka razy w roku	29	71	199
W ogóle nie uczestniczy	35	65	87
Poglądy polityczne			
Lewica	26	74	148
Centrum	22	78	234
Prawica	18	82	269
Trudno powiedzieć	27	73	271

Tabela 10. Jak ocenił(a)by Pan(i), ogólnie rzecz biorąc, obecne nastroje wśród ludzi, z którymi styka się Pan(i) na co dzień w zakładzie pracy, w miejscu (środowisku) zamieszkania? Które z następujących określeń najlepiej to oddaje? 1 - Ogólne odprężenie i zadowolenie, wiara, że będzie lepiej ; 2 - Pewne odprężenie i zadowolenie, że jest trochę lepiej ; 3 - Apatia, rezygnacja, pogodzenie się z losem ; 4 - Lęk, obawa, co przyniesie przyszłość, niepewność jutra; 5 - Ogólne niezadowolenie, brak wiary w jakakolwiek poprawę; 6 - Określił(a)bym to inaczej

(%)

	1	2	3	4	5	6	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	6	19	15	36	17	0	6	1015
Płeć								
Mężczyźni	6	24	17	33	17	0	4	442
Kobiety	7	14	14	38	18	0	8	487
Wiek								
18-24 lat	10	28	16	26	16	0	5	144
25-34	9	21	14	37	16	0	3	168
35-44	8	17	13	42	15	1	5	157
45-54	5	16	13	43	19	0	4	171
55-64	4	17	22	33	18	0	5	138
65 lat i więcej	3	15	15	31	21	0	15	152
Miejsce zamieszkania								
Wieś	9	19	12	33	17	0	10	337
Miasto do 20 tys.	5	11	18	42	20	0	4	125
20-100 tys.	4	20	16	38	18	0	4	192
101-500 tys.	7	18	17	36	18	0	4	173
501 tys.i więcej mieszk.	5	27	18	33	12	0	4	102
Wykształcenie								
Podstawowe	7	13	13	34	20	0	12	274
Zasadnicze zawodowe	6	21	15	38	13	1	5	236
Średnie	7	21	17	32	21	0	3	323
Wyższe	5	23	17	45	8	0	2	96
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	8	19	21	43	8	0	0	54
Prac.umysł.niż.szczębla	3	31	16	30	19	0	1	75
Pracownicy fiz.- umysł.	18	21	15	35	10	0	0	73
Robotnicy wykwalifikowani	6	17	13	42	18	0	4	91
Robotnicy niewykwalifik.	19	16	11	34	13	0	7	55
Rolnicy	5	20	9	41	18	4	2	42
Pracujący na własny rach.	3	28	13	40	17	0	0	29
Bierni zawodowo								
Renciści	1	17	16	33	22	0	12	76
Emeryci	4	16	15	36	19	0	10	203
Uczniowie i studenci	9	26	12	30	15	0	8	82
Bezrobotni	2	14	24	32	20	0	8	114
Gospodynie domowe i inni	8	7	5	44	26	0	10	36
Pracuje w:								
inst. państw., publicznej	7	23	16	38	14	0	1	126
spółce właścicieli								
prywatnych i państwa	9	24	9	40	16	0	3	70
sekt. pryw. poza rolnict.	12	20	15	36	14	0	2	184
prywatnym gosp. rolnym	5	19	12	40	17	3	4	46
Dochody na jedną osobę								
Do 300 zł	8	12	8	43	18	2	9	87
301-500	8	14	19	33	24	0	1	132
501-900	6	17	15	34	22	0	6	212
901-1200	6	18	17	38	14	0	6	98
Powyżej 1200 zł	4	33	16	35	11	0	1	85
Ocena własnych war. mater.								
Złe	4	10	19	37	20	1	8	229
Średnie	5	18	15	37	19	0	6	393
Dobre	10	26	12	34	13	0	4	306
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	6	26	13	28	24	1	3	94
Raz w tygodniu	8	18	16	36	17	1	5	457
1-2 razy w miesiącu	3	17	15	43	14	0	8	173
Kilka razy w roku	5	18	13	38	20	0	7	202
W ogóle nie uczestniczy	6	19	22	30	15	0	9	88
Poglądy polityczne								
Lewica	8	15	18	40	18	0	2	148
Centrum	6	22	12	35	23	0	2	235
Prawica	6	26	18	33	13	0	4	269
Trudno powiedzieć	7	11	15	37	16	1	14	273